

ДЖОШУА ФЕРРИС

Без імені

Роман

Ф А Б У Л А
ВИДАВНИЦТВО

УДК 82-311.1
Ф43

Ф А Б У Л А
ВИДАВНИЦТВО

Оригінальна назва твору: The Unnamed

Усі права збережено.

*Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якій формі без письмового дозволу
власників авторських прав.*

Ферріс Джошуа

Ф43 Без імені. Роман / пер. з англ. А. Кулінська. — Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула, 2020. — 368 с.

ISBN 978-617-09-6074-0

Людина всьому хоче знати причину, докопатися до суті, пояснити незбагненне.

Тім і Джейн теж хотіли зрозуміти, що відбувається з Тімом, яка хвороба змушує його ходити. Кидати справи, обривати думку на півслові, йти через сніг чи палюче сонце, аж доки не виб'ється з сил. І тоді тільки сподіватися, що він засне в безпечному місці і потім зможе повернутися додому. Хвороба відступає і повертається, лікарі розводять руками, а Тім і Джейн уривають щасливі години, дні, місяці ремісії.

Джошуа Ферріс не дає готових відповідей, але спонукає читача до роздумів — хто ми в цьому світі, що нами рухає і куди ми зрештою йдемо?

УДК 82-311.1

ISBN 978-617-09-6074-0

Copyright © 2010 by Joshua Ferris
© А. Кулінська, переклад з англ., 2020
© «Фабула», макет, 2020
© Видавництво «Ранок», 2020

*Чаку Феррісу та Петті Гейлі
присвячується*

АВТОМАТИЧНІ НОГИ

Ще була дуже люта зима. Буйні вітри здіймалися над ріками. Бурульки рвучко зривалися з дахів, наче отруйні стріли. Лише за січень пройшло чотири завірюхи, снігові замети перетворилися на заморожені барикади, сірі й похмурі, мов якийсь атрибут війни. Могильні плити позамітало по всьому кладовищу, а машини, припарковані на узбіччі, стихія проковтнула, не перетравлюючи. Нескінченні обговорення мінливої погоди було відкладено, оскільки належало подбати про старих людей і лежачих хворих. Дітей на багато тижнів звільнили від школи, гальмувалося постачання товарів, склади забивалися вщент у ті дні, коли літакам дозволялося здійснювати посадку. Перед продуктовими магазинами вишиковувалися черги, люди швидко дратувались і нарікали на умови, до яких так складно було пристосуватись. Деякі розумні громадські служби опікувалися потребами громадян: облаштували укриття з опаленням і здійснювали контрольні перевірки осель. Холод був рушієм прогресу, рушієм, чії уроки жалили, мов удари різки.

Дорога додому забрала багато часу через сніг і затори. Зазвичай він працював при світлі перенос-

ної лампи, але цього вечора не взяв роботу додому і сів у машину без відкритої теки і ручки. Його чекали. Чекали, не знаючи цього. У водія працювало радіо на станції 1010 WINS, повідомляючи про затори і перевезення. Десь ближче до моря або на півдні, можливо, не йшов сніг. Тут він бився у вітрове скло, схожий на білий попіл від утворення нової зірки. Пальці на руках і ногах знову зледеніли. Він відстебнув пасок і ліг на задне сидіння, не переймаючись тим, що про нього подумає водій. Звук радіо долинав тепер приглушено, оскільки він притулив одне вухо до шкіряної поверхні сидіння. Задубілими пальцями пробігся по нерівній поверхні килимка під ногами. Він не подзвонив їм, щоб сказати. Загубив телефон. Вони чекали на нього, але не знали про це. Водій розбудив його, коли підїхав до його оселі.

Незабаром він збирався втратити цей будинок і все, що було в ньому. Насолоду від прийняття ванни, мідні каструлі, що висіли на кухні, свою сім'ю — знову сім'ю. Він став у дверях і обстежив усе навколо. Усе в цьому будинку він сприймав як належне. Як це могло статися знову? Він уже обіцяв собі нічого не сприймати як належне, а тепер не міг пригадати тієї миті, коли обіцянка поступилася буденності. Навряд чи це трапилося в одну мить. Він поклав ключі на столик біля дзеркала і всупереч звичаю залишив взуття на довгій перській доріжці, яку вони з Джейн купили в Туреччині. Там вони провели тиждень і ще один у Єгипті. У них завжди була запланована якась подорож. Наступним мало бути сафарі в Кенії, але тепер доведеться його відкласти. Він пройшовся

домом у шкарпетках. Зайшовши на кухню, провів рукою по слабко освітленій робочій поверхні столу. Він любив кухню, старовинні дверцята буфета, марокканську плитку на стіні. Зайшов у вітальню, де вони влаштовували корпоративні обіди для його фірми. Довгий стіл уміщував дванадцять осіб. Дійшовши до сходів, поклав руку на дубовий поручень і почав долати сходинку за сходинкою. Родинні світлини супроводжували його підйом. Цокіт дідового годинника у вітальні перейшов у сміх із телевізора, який тихо працював у спальні в кінці коридора.

Джейн досі залишалася вродливою. На носі мала окуляри для читання у стилі бешкетного поп-арту — з оправою у формі сльози і візерунком у горошок. Нічна сорочка підтримувала пружні груди, бретельки підкреслювали стрункі руки і різні ключиці. Вона розгадувала кросворд. Щоразу, коли зупинялась на якомусь слові, споглядала вечірнє шоу на пласкому екрані, пригвинченому до стіни, і барабанила ручкою по зубах, ніби хотіла розбудити мозок. Коли він зайшов, вона поглянула на нього, здивована, що він повернувся так рано.

— Привіт, красунчику,— сказала йому.

Він стягнув свій піджак через голову, як футболку, вивернувши рукави. Далі схопився за його поділ і розірвав надвое. Джейн відкрила рота, але не видобула з себе ні звуку. Він відкинув понівечений піджак і заліз на ліжко, зіщулившись, як людина, яка чекає вибуху.

— Що таке? — запитала Джейн.— Що сталося, Тіме?

Він заховав голову, обхопивши її руками.

— Тіме? — вона підсунулась до нього і огорнула своїми руками зверху. Збоку вони мали такий вигляд, ніби готувались почати матч із боротьби.— Тіме?

Він розповів їй, що якась сила вивела його з будівлі на вулицю. Біля Бродвею він спіймав таксі, сподіваючись повернутися до офісу. Коли машина загальмувала, він витягнув руку і відчинив задні двері, але потім пішов далі. Водій, сикх у рожевому тюрбані, посигналив йому, сердито витріщившись у дзеркало заднього виду. Навіщо викликати таксі, якщо хочеш іти пішки?

Поблизу Юніон-сквер він спробував викликати швидку, це вони передбачили під час його попереднього рецидиву. Він саме перебував на лінії з диспетчером, намагаючись пояснити ситуацію, коли раптом послизнувся на зледенілому узбіччі і розігнув пальці.

— Мій телефон! — вигукнув він, відновивши рівновагу.— Хто-небудь! Мій телефон!

Він продовжив іти, зігнувши спину.

— Будь ласка, подайте мій телефон!

Ніхто не реагував. Його «блекбері» приземлився посеред вулиці й лишився лежати там, беззахисний перед машинами, що насувалися.

Він ішов далі. Розказав їй про всі ремонтні споруди, під якими він пройшов, божевільні затори, які йому вдалося оминати, натовпи безтурботних людей, повз яких він проходив. Розказав, що втомився, як і раніше, і його тіло звалилося на лавку десь поблизу Іст-Ривер. Розказав, як підклав піджак під голову замість подушки та зняв краватку, спітнівши попри холод. Як із жахом прокинувся годину по тому.

— Воно повернулося,— сказав він.

Насамперед вона мусила одягнути його. Знала, що він не хоче вдягатися. Він хотів прийняти душ, заповзти під ковдру і заснути — зробити що завгодно, щоб зберегти спокійне відчуття буденності. Почистити зуби, вимкнути світло. Він далі сидів на ліжку навпочіпки, обхопивши руками голову, як солдат на війні, який прагне захиститися від снаряду. Його скуйовджене волосся досі було темним і густим, характерною рисою зовнішності. Він був привабливим і здоровим чоловіком — до смішного здоровим — і старів красиво, як актор, улюбленець мільйонів шанувальниць.

— Тіме,— промовила вона, заглядаючи йому через руку в засклянілі очі,— тобі треба вдягнутися.

Він не ворухнувся. Вона злізла з ліжка, зайшла у ванну кімнату і накинула чорний махровий халат поверх своєї шовкової нічної сорочки. Її вразила безтурботність, з якою на умивальнику були розставлені лосьйони, мило, креми та дезодоранти; раптово обурили райдужні обіцянки косметичної продукції. Подумки вона провела інвентаризацію всього, що їй буде потрібно, і заходилася збирати речі по всій хаті: термобілизну з шухляд, спортивну і флісову кофти з коридора, теплий пуховик, ка-

пелюх, рукавиці й шарф. В одну з кишень пуховика вона поклала лижну маску і декілька зігрівальних компресів, маючи надію, що в них не закінчився їхній невідомий термін придатності. Нагадала собі купити ще. Мало не розплакалася біля мийки з сушаркою. Принесла з підвалу GPS і похідний наплічник і швидко почала його складати: плащ від дощу, краплі для очей, крем для сухої шкіри, надувну подушку, аптечку першої допомоги. Дістала з буфета суміш горіхів і сухофруктів, енергетичні батончики, воду з електролітами. І ще сірники, сама не знаючи для чого. Потім застібнула наплічник і піднялася сходами нагору.

Підійшовши до ліжка, вона перевернула чоловіка, як дитину; розстібнула пасок, зняла з нього штани, труси, сорочку. Він майже не поворушився і невдовзі лежав на ліжку голий. Вона нанесла густий шар вазеліну на його обличчя, шию та статеві органи: мазь допомагала від подразнень і обмороження. Після цього вона вдягнула його в усе те, що зібрала; натягнула на ноги спортивні шкарпетки й водостійкі чоботи. Похідний наплічник вона поклала у проході, щоб його легко можна було приховити на виході з дому. Закінчивши всі приготування, заповзла на ліжко до нього.

— Цього разу жодного Багдасаріана,— озвався він.— Жодних лікарів узагалі.

— Гаразд,— відповіла вона.

— Я серйозно. Я вирвався з цього замкненого кола і більше не хочу повертатися туди.

— Добре, Тіме.

Вона взяла пульт і вимкнула телевізор.

— Я знову сприймав тебе як належне, Джейн?

Між ними запанувала багатозначна тиша. Він лежав на спині, вбраний так ретельно, як дитина на новорічному святі. Вона спостерігала за ним зі своєї подушки. Його очі вже не були розплющені так широко, дихання заспокоїлося.

— Не робімо цього,— сказала вона.

— Чого саме?

— Не починаймо все з почуття провини й каяття.

— Я сприймав тебе як належне? — повернувся він до неї.

— Усі сприймають одне одного як належне,— зауважила вона.— Це як пункт у договорі.

— У чому це проявляється у тебе відносно мене?

— У чому? Та багато в чому, Тіме.

— Назви хоч один приклад.

— Навіть не знаю, з чого почати,— відказала вона.— Ну от, припустімо. Я не можу пригадати назву острова, на якому ми провели найкращу відпустку в моєму житті.

Він почав усміхатись.

— Скраб-Айленд.

— Повірю тобі на слово.

— Це не те саме, що сприймати мене як належне.

— Скраб,— повторила вона.— Недарма його так назвали: там було так чисто. Але я все одно забула.

— Ти б не хотіла знов туди? — запитав він.

— Мені здавалося, у нас наступна за планом Африка.

Вони обоє розуміли, що тепер не могло бути ніякого «наступного» — ні тепер, ні найближчим часом. Знову запанувала тиша.

— Треба купити якийсь заклад на тому острові,— знов озвався він.— Там була така смачна їжа. Пам'ятаєш маленьку дівчинку, яка бігала вулицями у весільній сукні?

— Вона вже, напевно, виросла.

— А ще страуси, яких чоловік підганяв батогом, як биків. Хіба ти не хочеш повернутися?

— Хочу,— відповіла вона.— Коли тобі стане краще, ми повернемося.

— Мені жарко,— поскаржився він.

Вона встала з ліжка й відчинила обидва вікна. Сувора морозна реальність повіяла з вулиці. Вона повернулася до ліжка, тоді згадала про наручники. Підійшла до свого нічного столика і витягла їх із шухляди.

— Як щодо них? — запитала, стоячи над ним біля краю ліжка.

Він вивільнив погляд із розмитої порожнечі, у якій блукав. Подивився на наручники так зачужено, ніби вони належали комусь раптово померлому і тепер йому доводилося неохоче переглянути всі речі й вирішити, що залишити, а що викинути. Він стиснув губи, похитав головою і продовжив дивитися на стелю. Вона схвала наручники назад до шухляди.

Вона спала неспокійно, прислухаючись до кожного його поруху. Вона прокинулася, коли Бека повернулася додому, потім ще, коли Тім почав посвистувати. Він ніколи не хропів, але коли лежав на спині, його важке дихання переходило в тоненький свист. У кімнаті було нестерпно холодно; прокидаючись від химерних снів, вона бачила пар від свого дихання при місячному світлі, але Тім навіть не подумав накритися. Він лежав на ліжку вдягнений, як у мороз,— у пуховику та рукавицях. Тієї нескінченно довгої ночі вона прокидалася щогодини, іноді частіше — і щоразу перевіряла, чи він на місці. «Добре, що він довго ходив перед цим»,— думала спросоння.

Коли темрява остаточно поступилася новому дню, вона розплющила очі й побачила, що його немає. Була зла сама на себе, але хіба ж вона могла його втримати?

Вона швидко вдягнулася й вийшла з будинку, підійшла до воріт і зупинилася, роззираючись навсібіч. Їхній район забудовувався з метою зберегти тутешню природу, тому деякі будинки розташувалися на пагорбах, перед багатьма красувалися невеличкі водойми, і всі були надійно оточені деревами. Пізно ввечері, під світлом автомобільних фар,

це місце виглядало майже як село. Цього світанку все видалося їй ніби закутим у мороз, зокрема й тиха безлюдна вулиця. Було ще дуже рано для відважних ранкових прогулянок, навіть серед тих сусідів, які працювали у фінансових сферах. Чорні дерева навколо з чіпким голим гіллям здавалися згорілими. Вона пошукала сліди на снігу й повернулася у двір. Залізла в машину і об'їхала провулок. Загалмувавши біля воріт, щоб роззирнутись, відчула знайомий страх. Вона не знала, у який бік їхати. Він забув увімкнути свій GPS. Вона вдарила обома долонями по керму.

Злитися на Бога було виснажливо і беззмістовно: ця проста земна емоція позбавляла сил діяти. Вона думала, що дійшла до спокійних перемовин з ним, але це виявилось оманною, і тепер, коли її охопив гнів на Бога, вона геть знесилилася. Вона знову виявилася непідготовленою і ніяк не могла цього відвернути. У цьому не допомогли б ані дані обіцянки, ані засвоєні уроки. «Насолоджуйся барбеку,— чомусь подумала вона.— Насолоджуйся, поки Бог не перетворив його на багнуку».

Вона повернула наліво й мовчки спустилася вулицею, свідома приємного тепла в машині, якого він був позбавлений уже хтозна-скільки часу.

Гори брудного снігу височіли перед ворітьми, перемежовані сухим листям і ділянками замерзлої землі. Тріснутий лід, тонкий, як технічне скло, вкривав двори. Придорожні стовпи з червоної цегли також сховалися під сніговою шапкою. Впадав у вічі навіть на світанку будинок місцевої зірки НБА: освітлений штучними газовими лампами, він нагадував космічне судно в стилі Френка Ллойда Райта.

Вона розвернулася й попрямувала дорогою, що вела до швидкісної траси, покружляла в обох напрямках і повернулася туди, звідки виїхала. Знайшла його за багато кілометрів від дому в протилежній частині району.

Він лежав у маленькому підліску, що розділяв два будинки, і спав на схилі за якимись липами, що не давали йому викотитися вниз на вулицю. Вона заїхала в іншу вуличку, припаркувала машину, залишивши двері відчиненими, перелізла через водопровід і видерлася на схил підліска. Із полегшенням завважила, що він узяв наплічник, який тепер підклав під голову замість подушки. У чорній лижній масці його розпростерта постать здавалася зловісною. Хтось, прогулюючись із собакою, напевно викликав би поліцію. Вона присіла біля нього, відчуваючи холод, який пробирав крізь джинси.

— Тіме,— покликала, знімаючи з нього маску.— Тіме!

Він розплющив очі, невинно, мов дитина, і роззирнувся навколо.

— Я заснув,— сказав він.

— Так...

— Я намагався повернутись, але був надто втомленим.

— Ти молодець, що взяв наплічник. Зможеш встати?

— Цього разу я спав навіть краще, ніж минулого.

Він мимоволі насолоджувався цими нарколептичними моментами, якими завершувалися його блукання, цим дитячим сном із міцно замруженими очима і стиснутими кулачками. Він спостерігав за сплячою Бекою, коли та була немовлям: її рожевий лобик був безтурботно гладеньким, а він не міг пригадати, чи спав узагалі колись із таким невинним спокоєм. Його думки проносилися, мов дикі коні, коли голова торкалася подушки. Він спав погано, намічаючи свої подальші дії й продовжуючи сперечатись із адвокатом протилежної сторони. Але цей сон, цей темний морок забуття, який накривав його після довгих штрафних миль ходьби, що виснажували організм, повертав йому сили. Він повертався до дійсності з чітким сприйняттям. Усе навколо було яскравим. Навіть у цей мертвий сезон із почорнілим снігом світ здавався свіжим і ясним. Він міг вирізнити кожну окрему гілочку дерева, чув каркання ворони на дроті, відчував прілий запах землі. Це була своєрідна пауза, після якої він знову починав міркувати, де ж він перебуває.

Він виповз з-під дерев, і вона струсила з нього лід і сухе листя. Він подивився на дорогу.

— Барб Міллер їде,— промовив.

Їхнє авто стояло на зустрічній смузі, розвернуте так, ніби намагалося уникнути аварії. Вони стояли принишклі й дивилися на сусідку, що наближалася до них. Барб пригальмувала і опустила вікно.

— У вас усе гаразд? — спитала вона, і від її слів у холодному повітрі утворилася хмарка пари. Бутч Міллер сидів біля неї.

— Так, усе добре, — відповіла Джейн. — Щось із машиною.

— Привіт! — Бутч нахилився до вікна і помахав їм рукою.

— Привіт, Бутче! — відповів Тім.

— Може, треба кудись подзвонити?

— Ні-ні, автомобільна служба вже в дорозі. Дякую, Барб.

— Підвезти вас додому? Не будете ж ви стояти тут?

— Вони ось-ось приїдуть, — відказала Джейн.

Барб усміхнулася їм, кивнула і, помахавши на прощання, рушила далі. Бутч розвернувся обличчям назад і продовжував дивитись на них крізь тоноване скло, поки машина не зникла за пагорбом. Вони обмінялися поглядами, у яких читалася їхня спільна втома. Через неможливість розказати Міллерам правду вони відкинули їхнє щире прагнення допомогти як щось обтяжливе й непотрібне. Тікати від навколишнього світу було невдячно і неправильно.

Джейн обійшла автомобіль з боку водія, обое залізли всередину й поїхали додому. Коли Джейн заглушила двигун у гаражі, машина почала потріскувати в тиші.

— Я маю повернутися, — озвався Тім.

Вона здивувалася: минулої ночі він так рішуче заявив, що вирвався з цього замкненого кола. Почала думати, до кого він збирається піти. Багдасаріана? Коптера? Знову до Швейцарії?

Потім вона зрозуміла свою помилку: він мав на увазі повернення на роботу.

— Я не думаю, що це хороша ідея,— заперечила вона.

— Джейні, я добре відпочив. Я мушу повернутися.

Минулої ночі, подбавши про його безпеку на той час, вона відклала думки про те, що вони робитимуть із такими тривалими справами, як його робота. Тепер вона мала повернутися до буденної реальності й перестати дивуватися, що він хоче повернутись.

— Тобі варто перепочити один день,— сказала вона.

— Ні, це означатиме...

— Ми повинні...

— ...здатися.

— ...розібратися з усім, Тіме. Чому здатися? Така дійсність.

— Але ж справа...— спробував заперечити він.

— До біса справу! Воно повернулося, Тіме. Ти сам сказав про це минулої ночі.

Машина почала охолоджуватись. Він сидів нерухомо, закутаний у свій теплий одяг, розглядав запасну газову установку, балончики з фарбою, гумові шланги на поличках гаража. Старі автомобільні номери штату Вермонт висіли в ряд на стіні. Джейн відвернулася від нього, і обоє сиділи мовчки в заммерлому авто. За декілька хвилин їхне

дихання вже стало видимим у повітрі. Вона чекала, що він скаже, й готувала контраргументи. Він завжди відчував оманливе пожвавлення після пробудження, але цих сил не вистачало надовго і вже за декілька годин він міг знову почати ходити. І що тоді він робитиме: знову на вулиці, з обмороженням, в одному лише костюмі з краваткою, блукаючи Мангеттеном, поки не засне бозна в якому місці? Вона саме збиралася нагадати йому про це, коли раптом він почав бити кулаком по бардачку. Вона мимоволі скрикнула й відсахнулася до холодного вікна. Він припинив бити й заходився копати його, доки не клацнув замок і не вивалилися дверцята. Він лупив ногою, наче хотів пробитись до блока двигуна. Одне з кріплень бардачка відпало, і дверцята втомлено звисилися набік. Полагати це було неможливо.

Він прибрав ногу, і з бардачка висипалася купа серветок. Він зім'яв підбором інструкцію з використання машини, розірвав документи про сервіс та страхування. Стало тихо, але він не дивився на неї.

— Я мушу повернутися,— врешті озвався він.

Вона подивилася на нього пильним вогненным поглядом.

— Гаразд. Повертайся.

— Я намагаюся донести до тебе, що все гаразд.

— Я спакую твій наплічник із зимовими речами, щоб ти взяв його з собою.

— Я мушу повернутися,— повторив він.

— Я розумію.

Він повернувся до неї.

— Справді?

— Так.

Бека збиралася до школи: прийняла душ і сиділа за столом у кухні перед тарілкою з пластівцями. Їй було сімнадцять, вона носила пірсинг у лівій ніздрі й ніколи нормально не мила голову. Вона здивувалася, коли двері гаража відчинилися: гадала, що її батьки досі нагорі в кімнаті. Вони зайшли до кухні мовчазні й замислені. Тато був одягнений у багато шарів зимового одягу, а мама здавалася блідою й наляканою.

— Що відбувається? — запитала Бека.

Ніхто не відповів, але вона все зрозуміла. Встала з-за столу й обійняла батька, що робила рідко. Потім стала біля нього і схилила голову йому на плече. Він стиснув у відповідь її руку.

— Це ще не абсолютно точно,— запевнив він.

— Це абсолютно точно,— відрізала мама.

Коли це трапилося вперше, Беці було дев'ять років. Вона пригадала, як їхала тоді з мамою в місто. Її лякало те, як мама мовчки й нетерпляче веде машину. Вона не розуміла, чому її забрали на автобусній зупинці, куди вони їдуть і що, власне, сталося. У заторі на мості мати озирнулася і пригладила їй волосся, не мовивши ні слова. Бека очікувала побачити тата на розі вулиці з портфелем і зім'ятою газетою під пахвою,

у бежевому пальті. Натомість вони підїхали до маленького трикутного скверика, у якому росло одне дерево, стояло три чи чотири дерев'яні лавочки, телефонна будка і декілька урн для сміття. Мама зупинилась на узбіччі, увімкнула «аварійку» і сказала Беці залишатися сидіти пристебнутою. Повз них промчало декілька таксі. Бека бачила, як мати підійшла до однієї лавки і схилилася над чоловіком, що лежав на ній. Вона торкнулася його, і він підвівся. Бека впізнала його лише тоді, коли вони разом почали рухатися до машини.

Вони почали забирати його частіше, у найрізноманітніших місцях, три або й чотири рази на тиждень. Бека йшла з ними до лікаря, коли в неї не було уроків, і чекала у приймальні разом з мамою. Вони заходили разом у кабінет, де її тато сидів на металевому столі, застеленому одноразовою гігієнічною серветкою; слухали лікаря; батьки ставили йому питання, яких Бека не розуміла. Вони говорили про те, чого насправді не було. Вони були пригнічені й збентежені, розповідаючи одне про одного. Бека тримала маму за руку, коли тато заїжджав у страхітливий тунель апарату МРТ. Дорогою додому вони мовчали, а тато перебував десь далеко.

Часом, коли вона приходила додому зі школи, машини не було на місці й дім також пустував. Вона дивилася телевизор до настання темряви і їла шкільні батончики замість обіду. Тато знаходив її на дивані, відносив у кімнату і вкладав у ліжку. Вона питала його: «Ти захворів?», і він казав: «Так»; питала, чи одужає, і відповідь знову була ствердною.

Він почав брати відгули на роботі, чого ніколи раніше не робив. Яюсь після школи Бека почула шум у спальні. Двері були нещільно причинені. Вона встромила голову й побачила, що мама стоїть над татом. Він був одягнений не у звичний костюм із краваткою, а у спортивні штани та футболку і прикутий наручниками до узголів'я ліжка. Його руки були напружені, мовби трималися за кільця в спортзалі. Здавалося, ніби він просто робить вправи, як у школі, типу «велосипед у повітрі», але його ноги були опущені нижче й рухалися різко, немов посмикуючись. Простирadlo під ним сповзло з ліжка, уся постільна білизна лежала навколо. Його обличчя мало болісний вираз, а футболка вкрилася плямами від поту. Бека дременула геть.

Незабаром її мати спустилася вниз і запанікувала, ніби побачила не доньку, а незнайомця. Сказала поводитися тихо, бо батько спить.

— Татко наркозалежний?

Джейн підійшла до умивальника, щоб набрати в каструлю води.

— Що?

— Нам у школі розказували про наркотики й показували відео.

— Татко хворий,— промовила Джейн і вимкнула воду.

— Через наркотики?

— Ні, моя хороша, звісно, не через наркотики.

— А через що тоді?

Джейн мовчки поставила каструлю на плиту. Дістала з комори рис, м'ясо з холодильника і нахилилася за дошкою для нарізання. Бека чекала на відповідь, але мати завмерла навпочіпки перед

буфетом, поклавши руку на дверцята, і не дивилася на неї. Останнім часом ніхто на неї особливо не дивився. Мама завжди була втомленою. Казала доньці лише прибрати в кімнаті або піти на вулицю погратись. У будинку ще ніколи не було так тихо, як тепер. Тишу порушували тільки бій дідового годинника і напади її тата.

— Чому він у наручниках? — запитала Бека.

Її мати нарешті випросталася, тримаючи в руці дошку, і подивилася на неї.

— Ти бачила татка в наручниках?

Бека кивнула з-за столу.

— Татко не хоче покидати дім,— відповіла Джейн, поклавши м'ясо на дошку.— Ми намагаємося допомогти йому залишатися вдома.

Бека не хотіла, щоб він залишався вдома. Вона чула ночами, як він видавав звуки, ніби намагався підняти щось важке. Чула брязкіт наручників. Чула його лайку по всьому будинку й бурмотіння, що долиняло крізь стіни. Часом не чула взагалі нічого. Одного разу вона навшпиньки підкралася до дверей, зазирнула всередину й побачила тата, прикутого до ліжка, який витріщався в порожнечу. Він побачив її і покликав до себе, але вона втекла.

— Беко, повернися! — гукнув він.— Поговори зі мною!

Вона збігла східцями вниз.

— Беко! — крикнув тато.— Прошу тебе!

Але вона продовжувала віддалятися від нього.

Усе скінчилося так само швидко, як і почалося. За кілька місяців образ тата, прикутого до ліжка, стерся з її пам'яті. Вони не говорили більше про це — говорили про інші речі. Він знову приходив

на її виступи. Знову будив її вранці, готував сніданок і збирав до школи. Жодного дня не минуло без того, щоб він не покликав її до себе перед сном. Джейн знову спала в кімнаті Беки й пестила її вночі. Все було як зазвичай — мирна родинна атмосфера знову запанувала в домі.

Чи була вона готовою до цього? Вона лежала в ліжку, накрившись ковдрою, і бачила своє дихання у світлі місяця. Дійсно готовою? Довгий шлюбний шлях циклічний. Перший етап — неприємний запах з його рота, другий — повернення пристрасті, третій — знесилення і відчуження, четвертий — ігри і спільні вечери, і нічні розмови, під час яких вона згадувала, наскільки схоже вони мислять і як приємно їм говорити одне з одним. А потім вона знову ненавиділа його за те, що він не виносить у середу сміття. Це була боротьба. Хвороби і смерті, опіка, випробування шлюбу — це лише вершина айсберга. Коли даєш клятву і настав час її виконати, ти й оком не мигнеш — просто дієш. Вона мусила бути готовою.

Вона доглядала його тоді, а згодом ще раз. Загалом десь півтора року їхнього подружнього життя, і наприкінці його першого рецидиву це стало її роботою з повною зайнятістю. Коли воно повернулося, він був звільнений від усіх побутових справ. Вони протистояли надприродному явищу, у порівнянні з яким їхні буденні суперечки були нікчемними. Він міг загинути поза домом. Отож вона навчилася одразу забирати його, правильно відігрівати шкіру, брати в машину необхідну

їжу. Вона читала інструкції з виживання і складала йому наплічник. У перерві між усім цим записувалась на прийом до лікарів і відвозила його туди. Вона була його опорою і порадицею. Дорогою додому вислуховувала всі його прояви збентеження, сумнівів, гніву і пригніченості. Опісля вона підбадьорювала його, витягуючи з трясовини жалю до себе. Була також мовчазною підтримкою, яка просто давала знати: я тут, ти не самотній. Але ці два періоди нерішучості й страху поглинули її всю, майже не залишивши місця для Беки. Після того як усе закінчувалося, він відчайдушно намагався повернутися до свого звичайного життя, ішов на роботу. Його перший день був таким самим, як усі інші, а вона міркувала про те, що це мав бути за день. На якому етапі їхнього шлюбного циклу все зупинилося? Як їй повернутися до нормального життя після всіх суперечок з лікарями й блукання різними закутками міста пізно вночі? Із ним знову все було гаразд, ніби нічого не сталося, але вона вже не могла бути такою, як раніше. Вона раптово втратила будь-який сенс, будь-яку мету. І він не був поруч, щоб сказати їй: «Я тут, ти не самотня». Вона не звинувачувала його, але заздрила. Його пристрась до своєї роботи викликала захоплення. Він був партнером у фірмі «Троєр, Барр», і ця посада означала, що він займався важливими справами. Але вона не допомагала нікому, ігноруючи власні потреби. Вона хотіла мати те, що мав він: щось, що не залишить її наодинці з власними проблемами після настання його ремісії. Їй була потрібна мета, не пов'язана з людьми, яких

вона любила, та з турботою про них. Вона отримала ліцензію і почала продавати нерухомість.

Чи була вона готовою до цього втретє? Щоб усе пройшло без проблем, їй доведеться покинути своє заняття. Вона не могла показувати людям житло, поки він блукав невідомо-де. Але що буде далі? Якщо вона покине все і піклуватиметься про нього, скільки б часу це не вимагало, яке життя чекатиме на неї, коли все буде позаду?

Джейн злізла з ліжка у холодній кімнаті й спустилася коридором до Беки. Та награвала якусь меланхолійну баладу, але припинила, коли мати відчинила двері.

— Стукати вже не треба?

Минули ті дні, коли вона намагалася зберегти своє бачення життя таким, як його показували в рекламі. Вона більше не бігала у кросівках і не доглядала за волоссям. Перестала боротись із ненависною надмірною вагою і ховалася за акустичною гітарою. У старших класах школи вона перестала навіть вести щоденник. Носила фланелеву сорочку, футболку з логотипом гурту *Roxy Music* і чорні спортивні штани. Нічого дивного.

Джейн обвела незворушним поглядом кімнату, звалений у купу одяг, гору брудного посуду на столі й біля ліжка. У кімнаті стояв важкий дух.

— Є нові результати, мадам Кюрі?

— Мам, я пишу музику.

— І заодно створюєш препарати?

— Ти знаєш, наскільки цей жарт уже застарів?

— Чому ти не спиш? Уже перша година ночі.

— А ти чому?

— Не можу заснути.

Волосся Беки було заплетене в десяток дредів. Вони колихалися навколо неї ліниво, як важкі сірі завіси на автомийці. Під їхньою вагою ставали помітні всі недоліки шкіри голови. Бека відхилилася на бильце ліжка і лягла на дреди, мов на подушку.

— Мамо, ти не думаєш, що він прикидається?

— Прикидається?

— Ти колись гуглила це? Подивися, що виб'є в результатах.

— Що загуглити?

— Те саме.

— І що буде?

— Ті ж симптоми, що й у коней, коли вони з'їдають якусь отруйну рослину.

— Це не означає, що він прикидається.

— Може, й не прикидається,— сказала Бека.— Може, це просто щось... психічне.

— Лікарі багато обговорюють, психологічне воно чи ні,— відповіла Джейн.— Тато так не думає. Він думає...

— Знаю, знаю,— урвала донька.— Він вважає, що річ у ногах. Але мені складно в це повірити. Я думаю, він просто психічно хворий.

— Ти говориш як остання нікчема, дитино.

— Якби він дійсно хотів, то міг би це контролювати.

— Так само, як ти можеш контролювати свою вагу? — спитала Джейн.

Дівчина смикнулася, ніби отримала ляпас. Якусь мить вони сиділи мовчки й неперушно, вдивляючись у вічі, ніби щойно впізнали одна одну після довгих років байдужості — лихої сили, якою вони

обидві озброїлися. Потім почалися взаємні звинувачення і сльози. Бека жбурнула в матір медіатор.

— Іди звідси.

— Вибач, я не повинна була цього казати.

— Іди геть!

— Я просто хотіла, щоб ти побачила ситуацію з його...

— ГЕТЬ ЗВІДСИ!

У кімнаті було холодно. Вона з полегшенням побачила, що він там, спить у пуховику на покривалі, ніби не розраховував на тривалий відпочинок. Він важко дихав і спітнів через неспокійні сни.

Вона залізла під ковдру. Її не бентежив холод, радше навпаки. Колись вона була юною дівчиною, а тепер потерпала від цілого букету симптомів клімаксу. Припливи жару й поту, перепади настрою, розлад сну. Вона ніяк не могла, з точки зору людської природи, пояснити йому, чоловікові, що відбувається з її тілом. Вона могла поговорити з гінекологом, який зрозумів би її. Могла поговорити з подругами. Від чоловіка ж слова «приплив жару» відскакували, як горох від стіни. Вона уявляла, як жахливо було б, якби лікарі запевняли її, що всі проблеми в її голові, а про подібні симптоми ніхто раніше не чув. На щастя, це було не так. Її проблема була дуже поширеною. Фармацевтичні компанії витрачали мільйони на виробництво ліків, які полегшували її страждання. Вона мусила боротися з припливами жару сама, але була не єдиною людиною у світі з цією бідою.

Після настання менопаузи вона перестала міркувати, чи він не збожеволів. Вона взагалі переста-